

J. P. Junggreen.

Jens Peter Junggreen blev født i Aabenraa 1827. Hans Bedstefader var kommen til Aabenraa fra Sverige. Navnet var oprindelig Ljunggreen (Lynggreen). Senere er „L“, som ikke udtales, faldet bort. Faderen, som var Skibsfører, døde paa en Tur til Riga, da J. P. Junggreen var to Aar gammel, men han fandt en anden Fader i den endnu levende gamle Hædersmand Middelheus i Aabenraa, med hvem hans Moder blev anden Gang gift.

Da han kom i Skole — det var i Byens Borgerskole — undervistes der kun i Tysk, skjønt ikke flere end henved tredive af Byens 800 Familier talte Tysk i Hjemmet. Det var tidlig han lærte sit Modersmaals Tilsidesættelse at kjende, og naar han senere kæmpede for Modersmaalets Ret paa Thinge, kunde han derfor tale med Vægt, som den, der fra sin tidlige Barndom havde følt Ulykken i at have et fremmed Maal siddende til Højbords. Men det kunde tidt være trangt for ham, naar Modstanderne i Rigsdagen fejede alle hans Klager og Bønner af Vejen med de Ord, at Sønderjyderne ikke behandlede værre af Preusserne i Halvfjerdserne end af Danskerne i Trediverne.

I Junggreens Drengaar vaagnede Folkebevidstheden i Sønderjylland og rundt omkring fremstod der Mænd, som optog Kampen med Tyskeriet og krævede det tilsidesatte Modersmaals Ret. I Aabenraa var dengang Uhrmager, senere Redaktør Frederik Fischer Danskhedens ypperste Talsmand, og Byens bedste Mænd flokkede sig derfor om ham. Naar det lakkede ud paa Aftenen mødte der i Reglen en Flok alvorlige Mænd i hans Hus for at raadslaa om Dagens Spørgsmaal, og da først og fremmest om, hvad der kunde gjøres for at styrke og fremme Dansk-

heden i Sønderjylland. Til disse Sammenkomster kom der ogsaa en Aften en fjorten Aars Dreng, som beskedent bad om en Krog for at høre, hvad de danske Mænd talte. Det var J. P. Junggreen. Han fik Krogen og sad der Gang efter Gang for at lytte til de danske Mænds Ord, og Ordene var af den Sæd, der faldt i den gode Jord, voksede op og bar hundredefold Frugt.

Da Junggreen var bleven konfirmeret lærte han Tobakspinderiet og gik efter udstaaet Læretid paa Rejser. I 1850 blev han indkaldt til Soldat, men da han naaede til Dannevirke, var Krigen saa godt som endt, og han kom atter hjem uden at have deltaget i Kampen. Han tog nu ud paa lange Rejser, først til Kalifornien, senere — utilfreds med Forholdene der — til Australien, derfra tilbage til Amerika og efter et Par Aars Forløb igjen tilbage til Aabenraa, hvor han midt i Halvfjerdserne nedsatte sig som Tobaksfabrikant. Her levede han derefter stille og ubemærket som en flittig Haandværksmester indtil Ulykkerne strømmede ind over hans Hjemstavn. Men i disse Aar forberedte han sig — om end ubevidst — til sin Fremtidsgjærning, navnlig ved at studere Historie.

Da Sønderjylland kom under Fremmedherredømmet og mange af de Mænd, der havde staaet fremmest i det offentlige Liv frivillig eller ufrivillig forlod Landet, var det nødvendigt, at nye Mænd indtog deres Plads, og snart stod der ogsaa en Række selvkaarede Førere paa Kamppladsen — blandt de forreste i Rækken var J. P. Junggreen. Han kastede sig straks med Lidenskabelighed ind i den nationale og politiske Kamp, og inden føje Tid var hans Navn kjendt, saa langt som danske Hjærter slog.

Den nulevende Generation har et klart Minde om Junggreens Virksomhed som Sønderjydernes Talsmand i Berlin og for mange, navnlig af den yngre Slægt, staaer den som hans betydeligste Gjærning i den nationale Sags Tjeneste. Men det er i Virkeligheden ikke Junggreens Virksomhed i den tyske Rigsdag i Firserne, men hans Virk-

somhed i Sønderjylland i det første Tiaar under Preusserherredømmet, der har givet hans Gjærning blivende Værd og vil bevare hans Navn til de seneste Slægter. Det var i den første trange Tid, da en almindelig Slaphed og Modløshed bredte sig, da mange forlod Landet, andre trak sig tilbage til Privatlivet, ikke faa stod vaklende og en Del strøg Flaget, at Junggreen fremstod og holdt sine Taler til de danske Sønderjyder, der, skjønt de for det meste fremkom som Artikler i Dagspressen, desuagtet fik en lignende Betydning for Sønderjyderne, som den tyske Tænkter Fichtes Taler til den tyske Nation for Tyskerne i 1807—8 fik. Junggreen blev Haabets Vækker i Nordslesvig. Hans historiske Studier havde givet ham et vidt Blik over Udviklingens bølgende Gang og dette i Forbindelse med hans stærke Tro paa en højere Verdensstyrelse og hans faste Overbevisning om den danske Sags Retfærdighed gav ham et urokkeligt Haab om en kommende Gjenoprejsning, som han meddelte andre gennem sine ildnende Ord. Det er særlig gennem Artikler i „Dannevirke“, hvoraf den første fremkom 1868, at han henvender sig til sine sønderjydske Landsmænd. Han peger atter og atter paa nye Fremtidsmuligheder, „om et Haab eller to blev brudt, blinker et nyt i hans Øje.“ Han finder stadig nye Lyspunkter ved Nationalitetskampen og har før nogen anden Øje for dens opdragende og rensende Magt. Uddrag af hans Artikler fra 1868—77 følger, og en nærmere Karakteristik heraf er derfor overflødig.

Avtoriteterne holdt naturligvis nøje Øje med „Agitatoren“ Junggreen. Og da man i 1875 fandt, at han i en af sine Artikler havde fornærmet den tyske Kejsers, blev han idømt seks Maaneders Fæstningsstraf. Saa sad han da 1876 og sonede sin Straf bag Magdeborgs Volde. Men ogsaa den Tid forstod han at udnytte i den danske Sags Tjeneste. Han tog en Del gode Værker om Tysklands Historie med sig ind i Fæstningen og rustede sig saa i Fangenskab til nye Kampe, som heller ikke udeblev.

J. P. Junggreen.

Da Germaniseringen i Slutningen af Halvfjerdserne paaskyndedes stærkt i Nordslesvig, oprettede Junggreen i Forbindelse med Chr. F. Monrad i Flensborg 1880 „Foreningen til det danske Sprogs Bevarelse i Nordslesvig“. Junggreen blev Foreningens Formand og beklædte denne Post til sin Dødsdag. Foreningen har som bekjendt navnlig sørget for Oprettelsen af danske Bogsamlinger og i det hele for Udbredelsen af god sund dansk Læsning. I den Tid Junggreen var Foreningens Formand, oprettedes der henved 100 Bogsamlinger i Nordslesvig.

Efter Krügers Død var der stærk Stemning for at vælge Junggreen til Rigsdagsmand, men Striden om Edsspørgsmaalet gjorde, at han først blev valgt til Rigsdagsmand 1884. Hans Virksomhed i Berlin er som sagt endnu i friskt Minde. Den er bleven smukt og træffende karakteriseret med de faa Ord: „Han slog dem med deres egen Historie“, som man læste paa en Krans, Venner havde lagt paa hans Kiste.

Junggreen var allerede syg og svagelig, da han blev valgt til Rigsdagsmand, men han var til det sidste utrættelig i Nationalitetskampen. Han fulgte med spændt Opmærksomhed alle Forhandlinger i Rigsdagen, for at tale de danske Sønderjyders Sag, saa snart Lejlighed tilbød sig. Og naar Rigsdagen ikke var samlet virkede han paa andre Maader gennem Pressen, Sprogforeningen og ved Afholdelse af politiske Møder for den danske Sag.

I Foraaret 1886 kom han syg hjem fra Berlin, men saa snart hans Tilstand atter bedredes ud paa Sommeren, havde han ingen Ro, før han atter var midt i Kampen. I Slutningen af Juli indbød han sine Vælgere til en Række Møder, hvoraf det første skulde holdes den 19. Juli — men da den 19. Juli oprandt, laa Junggreen paa Dødslejet, og inden Midnat var han død.

Paa hans Grav har taknemmelige Venner rejst en Sten med den Indskrift: „Lykkeligt det Folk, der fostrer saadanne Sønner“. H. P. Hanssen-Nørremølle.

Udtalelser om Nordslesvigs nationale Ret. 1868-1877.

Juni 1868.

Hvis Redacteurerne af de i Haderslev, Flensborg og her i Byen udkommende tyske Blade have Ret, saa agter den preussiske Regering ikke at opfylde sit ved Pragfreden givne Tilsagn om at lade Beboerne af Slesvigs nordlige Districter selv afgjøre, om de ville høre til Danmark eller til Preussen, og Haabet om Gjenforening med Danmark maatte under denne Forudsætning knyttes til Tanken om, at der atter kunde oprinde en Dag i Europa, der kunde vise det tyske Folk, at det havde gjort klogere i, ikke i Lykkens Dage at have glemt den gamle Regel: At handle mod Andre, som man ønsker, at der skal handles imod En selv under lignende Forhold.

Det er imidlertid kun lidet rimeligt, at Redacteurerne af disse Blade skulde være indviede i den preussiske Regerings Planer, og naar en af dem brouter med, at han af Meddelelser, som han har modtaget fra høieste Sted, veed, at det ikke vil blive til Noget med Udførelsen af Pragfredens Artikel 5, saa er dette sandsynligvis kun en ligefrem Usandhed. En saadan Meddelelse vilde staae i en forunderlig Modsætning til H. M. Kong Wilhelms Ytringer ved Toldparlamentets Slutning: at ikke den Magt, Gud har lagt i hans Haand, men kun de Rettigheder, de afsluttede Traktater hjemlede ham, skulde være

Rettesnoren for hans Handlinger, og at enten Hs. Majestæt selv eller nogen anden Person, hvem Prædiketet „høieste“ kunde tillægges, skulde til en obskur Skribent have afgivet en Erklæring, der staaer i aabenbar Modstrid med de Grundsætninger Hs. Majestæt offentlig vedkjender sig, er i den Grad usandsynligt, at det vel nok kan undskyldes, naar man forlanger Bevis for en saadan Paastand, forinden man antager den for Andet end Løgn.

Det er imidlertid ikke vanskeligt at indse, hvorfor disse Historier og disse Paastande stadig komme igjen. Man synes at troe, at naar man først kunde bringe Folket til at tvivle om en snarlig Afgjørelse af denne Sag, vilde det af sig selv nedsynke i en Sløvhed og Usselhed, der vilde gjøre det uskikket til at værne om sin Nationalitet og stride for, hvad der efter dets Overbevisning er Ret. Man tager dog Feil i denne Henseende. Nordslesvigerne ere ikke af slet saa blødt Stof, som Dhrr. synes at antage. Den Seighed, der har sat dem i Stand at bevare deres Eiendommelighed og deres danske Sindelag, til Trods for alle de Paavirkninger, de i Aarhundreder have været udsatte for, er endnu ikke ganske forsvunden; og selv om det lykkedes at bibringe vort Folk den Mening, at Preussen ikke vil opfylde den Forpligtelse den har overtaget, vilde det derfor ikke opgive Haabet om en Forandring. Følgen af, at en saadan Anskuelse blev almindelig, vilde kun være den, at hele den Deel af vort Folk, i hvilken der er nogen Kjerne, med endnu større Inderlighed sluttede sig til, med endnu større Skinsyge vaagede over det, den har taget i Arv fra Fædrene, og som ingen ydre Magt formaaer at fratage den, sin Nationalitet og sit Sprog. Thi de store Begivenheder, der i det sidste Decennium have fuldbyrdet

sig i Europa, have ogsaa lært vort Folk at kjende den Magt, der ligger i Nationalitetsideen. I dens Navn er det, at Italien og Tydskland have antaget deres nuværende Skikkelse, og er end vort Folk kun lille og svagt, saa have vi dog før seet, at ogsaa den Svage har naaet sit Maal, naar han kun ikke opgav sig selv, men stolede trygt paa Gud og sin retfærdige Sag. Intet europæisk Folk har været dybere bøiet, for intet have Udsigterne til atter at reise sig været ringere, end de 1807 vare det for Preussen, og idag staaer det paa Magtens og Lykkens Tinde. Men Verdenshistorien blev ikke afsluttet i 1866. Lykkens Hjul vil endnu gjøre mange Omdreininger.

Og i den Trængselstid, der under saadanne Omstændigheder forestod vort Folk, vilde det blive opretholdt ved Bevidstheden om, at det havde Retten paa sin Side. Thi den preussiske Regering har høitidelig forpligtet sig til at lade foretage en fri Afstemning i Slesvigs nordlige Districter og at give dem tilbage til Danmark, naar de ved en saadan Afstemning udtale sig derfor, og naar den ikke opfylder denne Forpligtelse, saa begaaer den en Uret, der, tidlig eller sildig, vil hævne sig. Thi en saadan Fremgangsmaade vilde staae i Modsigelse ikke alene med den skrevne Ret og med Billigheden mod den Konge, om hvem man nu har anerkjendt, at han ved Frederik VII.'s Død var den retmæssige Arving til Hertugdømmerne, men ogsaa med den hele Retning, i hvilken Europas politiske Forhold have udviklet sig, og som jo netop gaaer ud paa at samle det, der er udsprunget af samme Rod, og som ønsker at være sammen i Statsenhed.

Og vort Folk vilde ogsaa vide, hvad det under saadanne Omstændigheder havde at forsvare, paa hvilket

Punkt det havde at samle hele sin Modstandskraft. Thi overalt, hvor vi see et Folk kæmpe for sin Tilværelse, see vi det med den yderste Haardnakkethed holde fast ved sit Sprog som det fyldigste Udtryk for den Eiendommelighed, der giver det en Berettigelse til en selvstændig Tilværelse. Madjarer og Slaver, Tydskere og Italienere, Alle stride de eller have stridt for deres Sprog som for det Palladium, med hvis Tab Alt var tabt.

De vaxlende Tider kunne forandre meget i et Folks ydre Vilkaar, men hvor haardt end det Tryk monne være, der hviler paa det, det vil dog aldrig være ganske fortabt, saalænge det ikke opgiver det, hvori netop dets Eiendommelighed bestaaer, sin Nationalitet og sit Sprog. Thi dette er Folkenes Sjæl, og ogsaa om disse Forhold gjælder Ordet: Frygter ikke for dem, der kun kunne dræbe Legemet, men vel for dem, der kunne ødelægge Sjælen.

August 1868.

Naar det i en Strid, den være sig offentlig eller privat, viser sig, at de Grundsætninger, fra hvilke det ene Parti gaaer ud, ere ubetinget falske og fordømmelige, saa vil man, selv uden at kjende Enkelthederne, kunne dømme, at dette Parti ikke kan have Ret. Og denne Sætning kunne vi i fuldt Maal anvende paa den Strid, vi, den langt overveiende Deel af Nordslesvigs Beboere, i denne Tid føre imod det lille Parti, der ikke ønsker, at det, som det er bestemt i Pragfreden, skal overlades Nordslesvigerne selv at afgjøre, om de ville høre til Danmark eller til Tydskland. Thi Alt, hvad der fra dette Partis Side anføres til Forsvar for dets Anskuelse, kan dog til syvende og sidst føres tilbage til de to Grundsætninger:

at en Regering ikke behøver at opfylde Forpligtelser, som den har paataget sig, naar ikke den, til hvis Fordel saadanne Bestemmelser ere vedtagne, er mægtig nok til at fremtvinge deres Opfyldelse, og at det skulde være hæderligt og ret og et Bevis paa høiere Dannelse, at man, naar det Folk, hvortil man hører, er lille, og Lykken er gaaet det imod, fornægter sit Folk, sit Fædreland og sit Modersmaal og giver sig til at udrydde Tanken om og Følelsen for disse Ting af sine Medborgeres Hjerter.

Og ikke bedre er den anden Grundsætning, hvorpaa vore Modstanderes Argumentation hviler, den, at man, naar det Folk, hvortil man hører, er lille og har havt Lykken imod sig, skulde kaste Vrag paa alt det, der er eiendommeligt for dette Folk, og at det skulde være et Bevis paa høiere Dannelse at lade haant om sit Eget og ophøie det Fremmede. Det er tilvisse muligt at tænke sig et Folk, der i den Grad havde vist sig uimodtageligt for hele den nyere Kultur, at det maatte ansees for en Velgjerning for dets Medlemmer at blive optaget i et andet, paa et høiere Trin staaende Samfund, for ved den aandelige Paavirkning, der derved vilde blive det til Deel, at drives ind paa nye Baner og saaledes blive sat i Stand til at komme det Maal nærmere, som det ikke mægtede at naae ved egen Kraft. Men hvor ingen saadanne Forhold ere tilstede, der er det visselig det Rette at lytte til den Røst, der lyder i Menneskehjertet om Kjærlighed til Fædreland og Modersmaal og til alt det, der giver Ens Folk dets eiendommelige Præg. Og vort Folk er ikke i dette Tilfælde. Vel er det danske Folk kun lille, men det behøver ikke at slaae sine Øjne ned, naar der er Tale om, paa hvilket Trin de forskjellige europæiske Nationer

staae. Det har føiet sine Steen ind i den store europæiske Culturbygning og staaer, hvad aandelig Begavelse, Dannelse og Dannelsesmidler angaaer, ikke tilbage for noget andet Folk. Og Erfaringen lærer ogsaa tydelig nok, at det ikke er andet end Indbildning, naar der stadig tales om den høiere Dannelse og Intelligens, der skulde være tilstede hos den lille Brøkdal af vort Folk, der har vendt sig bort fra sit Eget og forsøgt paa at tilegne sig et andet Folks Aandsretning. Thi medens den dansksindede nordslesvigske Befolkning altid har havt let ved at finde Mænd ud af sin egen Midte til at føre sin Sag, har det Parti, der stadig taler om sin egen Intelligens, altid maattet hente sine Talsmænd sydfra. P. H. Lorenzen og Laurids Skau, Krüger og Ahlmann, for at tale om Mænd, som Enhver kjender i den Egn, hvor jeg boer, Fr. Fischer, M. Bahnsen og H. C. Møller til Skovgaard ere Navne, imod hvilke det tyske Parti endnu ikke kan opstille et eneste, skjønt lige indtil 1850 saagodtsom alle de høiere Undervisningsanstalter have været i dets Hænder.

Netop denne absolute Forkastelighed af de Principer, der ligger til Grund for vore Modstanderes Optræden, kan vel tjene til at styrke vort Haab om et endelig godt Udfald af vor Sag. Vi troe dog Alle paa en evig, retfærdig Verdensstyrelse, og er vort Folk Frelsen værd, saa vil Alt det, af hvilket vore Modstandere vente en nedslaaende sløvende Virkning, kun tjene til at fylde det med den rette Alvor, til at vende dets Sind og Tanker indad mod sit eget Væsen og op imod det Høie, og derfra at hente Kraft til at holde ud, indtil Korsets Banner, der jo nu i dobbelt Forstand er blevet et Frelsens Tegn for os, atter udfolder sig over Nordslesvig.

Oktober 1868.

Det er en forunderlig Vildfarelse, hvori det tyske Folk og den tyske Presse endnu befinde sig med Hensyn til Stemningen i Nordslesvig, en Vildfarelse, der dog tildels bliver forklarlig, naar man seer hen til de Fremstillinger af Tilstande og Forhold, som de her i Landet udkommende tyske Blade jevnlig give til Bedste. Naar blot Preussen vilde erklære, enten at det slet ikke vilde udføre den Nordslesvig vedrørende Bestemmelse i Pragfreden, eller at det vilde overlade Danmark Landet Nord for Gjennerfjord, og saa tillige udtale sit „hertil og ikke videre“, saa vilde — mene de — den Sag være afgjort, og saa vilde Nordslesvigerne indsee, at der intet Mere var at haabe, og finde sig i, hvad der ikke kunde være anderledes. Hvis en Tydsker, uhildet af Fordomme, og med tilstrækkeligt Kjendskab til Sproget, i nogen Tid færdedes iblandt Befolkningen heroppe, vilde han dog snart indsee det Feilagtige i denne Mening. Tilvisse støtter vort Haab sig nærmest til den tidtomtalte Bestemmelse i Pragfreden. Vi have ikke let ved at fatte, at en stor Stats Regering ligefrem skulde ville bryde en Forpligtelse, som den høitidelig har overtaget, eller at den skulde ville nedlade sig til at fortolke den paa en Maade, hvorved det fornuftige Formaal, der maa have været Hensigten med dens Vedtagelse: at ende den lange Strid, ved at lade den danske Del af Slesvig slutte sig til Danmark, og den tyske til Tydskland, lodes aldeles ude af Betragtningen.

Men om det nu var saa, om Preussen virkelig, som vore Modstandere paastaae, skulde være smaaligt nok til, efter at have tilkæmpet sig Herredømmet over hele Nordtydskland, at ville bryde en indgaaet Forpligtelse for at

kunne udstrække dette ogsaa over i det Høieste 200,000 Mennesker af en fremmed Nationalitet, der kun modstræbende ville bøie sig under Aaget, hvad saa? Troer man, at Nordslesvigs Folk da vilde opgive Haabet om en Forandring? Man synes at gjøre det, men man tager feil. Vi troe ikke, at en saadan Bestemmelse kan tilintetgjøres derved, at en af Parterne ensidig erklærer ikke at ville opfylde den, og vi vilde i dette Tilfælde sætte vort Haab til politiske Forandringer i Europa, hvorved det Baand, der knytter os til en Stat af en fremmed Nationalitet, atter kunde vorde løst. Vi tro nemlig ikke paa nogen enkelt Stats eller noget enkelt Folks uafbrudte Stigen. Historien lærer tydelig nok det Modsatte. At Preussen er en stor og mægtig Stat, behøver man ikke at demonstrere for os; det baade see og føle vi. Men mægtigere Stater end den ere faldne, naar de ophørte at lytte til Retfærdighedens og Maadeholdets Stemme. Og en god og retfærdig Handling vilde det være at udføre Pragfredens femte Artikel saaledes, at den derved tilveiebragte Ordning stemte overens med de naturlige Forhold, og klogt Maadehold vilde det visselig være, at sætte det nye tyske Riges Grændser der, hvor den tydelig nok drages af Sproget og Befolkningens Ønske, især naar det, som her, kun dreier sig om et i Forhold til den store Stat ubetydeligt Territorium.

Man vil maaske finde disse Forhaabninger ugrundede, maaske endog taabelige. Men det gjør Intet til Sagen. Ogsaa i Tydsklands Ulykkesperiode, i Tidsrummet fra 1806 til 1813, gaves der Folk nok, der betegnede enhver Tanke og ethvert Haab om bedre Tider som Daarskab, og have Polens ulykkelige Sønner, efter et helt Aar-

hundredes frugtesløse Kampe, efter at have lidt Nederlag paa Nederlag, endnu ikke opgivet Haabet om Fædrelandets Gjenoprettelse, saa behøve vi, hvis Ulykke er ny, og af hvis gamle Fædreland dog endnu en Deel har bevaret sin Uafhængighed, vel heller ikke at gjøre det. Vi have havt vort 1806; men opgive vi kun ikke os selv, saa kommer der, naar alt Andet brister, ogsaa nok en Frelsens Dag for os. Vi gjøre os ingen Illusioner om vort Folks Magt; vi vide, at det kun er lille og svagt; men vi vide ogsaa, at der er en Magt, der kan bøie den Stærkeste som et Rør. Det var en Haand, stærkere end Jordens Konger, der greb ind 1812, der da skrev sit „hertil og ikke videre“, og uden denne Indgriben vilde Begivenhederne 1813 have været ligesaa umulige, som det nu er, at de Danske paa egen Haand kunne drive Preusserne ud af Nordslesvig. Men hvad Han har gjort, kan Han gjøre igjen; Han er endnu den Han var.

Det er dette Haab, der vil opretholde Nordslesvigs Befolkning, naar alt Andet skulde briste, og hvad vi ville have at gjøre i Ventetiden, det vide vi. Gjensidig trøste, styrke og opmuntre hverandre, værne om vort Sprog med alle de til vor Raadighed staaende Midler og paa enhver lovlig Maade vise, at vi holde fast ved vort Haab; det vilde være Opgaven, og den Aand, der nu er vaagnet i vort Folk er os Borgen for, at den vilde blive fyldestgjort.

Men endnu haabe vi, at det kommer anderledes.

Februar 1869.

Pragfredens femte Artikel hører ikke til det Slags Bestemmelser, der kun have deres Udspring af tilfældige Omstændigheder eller af en enkelt Magts øieblikkelige

Overlegenhed; den er tvertimod en Konsekvens af det store Princip, der i Nutiden spiller den samme Rolle som Troesfriheden i det 16de og Frihedstanken i det 18de Aarhundrede, af Nationalitetsprincippet. Og en Sag, der saaledes hviler paa et stort Princip, et Princip som selv den preussiske Regering ikke har kunnet undgaae at paa-beraabe sig som Motiv for sin Optraeden i de sidste fire Aar, skal nok seire, selv om dens Fjender ere aldrig saa mægtige. Den kan synes at staae stille, den kan endog tilsyneladende være beseiret, den vil dog atter reise sig og seire tilsidst, tiltrods for alle Kanoner og Bajonetter. Jeg behøver her kun at henvise til Frihedsbevægelsen, den religiøse i det 15de og 16de og den politiske i det 18de og 19de Aarhundrede. Wiclef, Hus og Hieronimus dømtes til Baalet, Luther var sat i Ban af Paven og lyst fredløs af Keiseren, i hvis Rige Solen aldrig gik ned, og da senere, hundrede Aar efter hans første Fremtraeden, den store Kamp udfægtedes, i hvilken det skulde afgjøres, om Folkene skulde have Lov til at tilbede Gud paa den Maade, der stemmede med deres Overbevisning, eller om de skulde lade sig foreskrive fra Rom, hvad de skulde troe om Menneskets høieste og vigtigste Anliggender, da var Religionsfrihedens Sag mere end een Gang bragt lige til Afgrundens Rand, og dens eneste Haab stod tilsidst til den Konge, der af Modstanderen spottende kaldtes „Sneekongen“, og om hvem de spaaede, at han og hans lille Hær vilde smelte bort som Snee for Solen. Men han seirede, hvor ubetydelig end hans Magt fra først af var i Sammenligning med hans Fjenders, og den store Ide, Troesfriheden, som han vel formaaede at frelse fra Undergang, men som dog ved Krigens Slutning var banlyst fra de tre

Fjerdedele af Europa, har senere, skjønt altid bekæmpet af Regeringerne, alene ved sin egen Magt arbejdet sig saaledes frem, at den nu er gjældende saagodtsom i den hele Verdensdeel; selv i det Land, hvor Inkquisitionen engang holdt sin Autodafé, er den nu Løsenet.

Og ligesaa er det gaaet med Frihedsideen, med Tanken om, at Alle burde være lige for Loven, at det tilkom Folkene at føre Tilsyn med, hvorledes de regeredes, og hvorledes de Midler anvendtes, som de maatte stille til Regeringernes Raadighed. Den lange Strid, de franske Krige i Aarhundredets Begyndelse, der om den end ved en enkelt Mands herskesyge og overlegne Geni tildels antog en anden Karakter, dog fra Begyndelsen af var en Kamp imellem Friheden og Folkenes Rettigheder paa den ene og Fyrsternes Enevælde og de privilegerede Klassers Forrettigheder paa den anden Side, endte tilsidst med Frankrigs fuldstændige Undertvingelse og med en tilsyneladende Seir af Enevældens og Forrettighedernes Grundsætninger. Men alligevel gik Frihedstanken ikke under, den var allerede bleven til et Princip, der var trængt ind i Folkenes Kjød og Blod, og de Grundsætninger, der dengang fordømtes af alle Jordens Mægtige, ere de samme der, om ogsaa paa mange Steder kun tilsyneladende, følges i næsten alle Landes Statsstyrelse. Men netop paa den hviler ogsaa vor Sag. Hvad Nordslesvigerne forlange er intet andet end at faae Lov til at gjøre det Samme, som alle andre Folk have gjort eller ønske at gjøre, nemlig at slutte sig sammen til en Statsenhed med det Folk, med hvilket de have Sprog og Sympathier tilfælles. Kun den ene Forskjel er der, at medens i næsten alle andre Lande den Sammenslutning kun har kunnet finde Sted derved, at be-

staaende Overenskomster og utvivlsomme Rettigheder kuld-kastedes, saa kan den for vort Vedkommende gennemføres i den fuldkomneste Overensstemmelse med disse; og i Stedet for at den ellers overalt har været ledsaget af de voldsomste Rystelser og kun har ladet sig fuldbyrde ved Anvendelsen af „Jern og Blod“, vil dens Gjennemførelse hos os netop være et Middel til at befæste Freden, der jo af alle Europas Regeringer betegnes som Formaalet for deres ivrigste Bestræbelser. Og Tanken er i og for sig sund og naturlig, og naar man taler om en almindelig Racekamp eller et chinesisisk Afslutningssystem som de Konsekvenser, den skulde føre til, da er dette intet Andet end et Vrængbillede, der kan opstilles af enhver Sag og enhver Ide, naar man tænker sig dem udviklede aldeles ensidigt og uden Hensyn til de andre berettigede Faktorer i Menneskelivet.

Og derfor vil Pragfredens femte Artikel heller ikke forblive et dødt Bogstav, men, saa sandt vi ikke opgive os selv, før eller senere blive til Virkelighed. Thi de store Ideer døde ikke. Men hvad det kommer an paa, er at de Mænd og de Folkeslag, der ere traadte i Ideernes Tjeneste, ikke blive trætte og ikke tabe Modet, selv under en tilsyneladende Standsning i deres Udvikling.

Mai 1869.

„Vor Besiddelse af Nordslesvig hviler udelukkende paa vor Kaardespids“, sagde nylig en anseet tysk Avis, og deri har den fuldstændig Ret. Den hviler hverken paa Retten eller Folkets Ønsker, men udelukkende paa Kaardespidsen, og indtil man bekvemmer sig til at gjøre Ret imod os, vil man stadig være nødt til at anstrænge sig

til det Yderste for at være den Stærkeste. Og selv med alle disse Anstrængelser vil man dog aldrig være sikker paa at være det, thi den absolut længste Kaarde er neppe funden endnu. Naar til en Tid et eller andet Folk troede at have den, saa er der altid kommet et andet og har vist, at det havde en endnu længere. Om nu Tydskland har gjort det store Fund, skal Fremtiden vise.

Hvad er det saa for Tilstande, for hvis Opretholdelse det tydske Folk skal bringe store Ofre og paadrage sig Bebreidelsen for at have handlet paa en Maade, der kun stemmer daarligt med det Ry for Ærlighed, som det ellers vindicerer sig?

Hvis man i Tydskland læste de tydske Blade, der udkomme her i Nordslesvig, med nogen Opmærksomhed, vilde man snart af de hinanden ligefrem ophævende og selvmodsigende Fremstillinger af de herværende Forhold, som de give til Bedste, indsee, at disse ikke ere Andet end ligefrem Humbug. „Flensb. Nordd. Ztg.“, der for et Par Aar tilbage utallige Gange har talt om al den Intelligens og Dygtighed, der var at finde hos det augustenborgske Parti (thi dette var dengang ensbetydende med tydske Parti), erklærer idag ved at omtale det samme Partis Færd paa hin Tid: „at Folket kun er at betragte som en Række af Nuller, der først faaer Værd ved de Tal, der sættes foran dem, og at kun faa af de Mænd, der indtage Tallenes Plads, handle af rene og uegenyttige Bevæggrunde.“ Om denne Skildring af dets egne tidligere Trosfæller er sand, maa det nævnte Organ selv vide, men er den det, maa det kun staae daarlig til med den i sin Tid saa meget omtalte Intelligens og Dygtighed, og endnu værre med dem, der skulle give Nullerne Værdi.

. Sandheden er, at Nordslesvigs Folk er dansk og at man, ved imod al Ret at ville tvinge det til at blive tysk, begaaer en Uretfærdighed, der allerede nu hævner sig; thi ved en retfærdig og billig Afgjørelse af det nordslesvigske Spørgsmaal vilde een af de Aarsager være ryddet af Veien, der nu tvinge det halve Europa til at staae under Vaaben, og den preussiske Regering til at forlange nye Skatter til et Beløb af 11 Mill. Thaler af det allerede iforveien haardt trykkede Folk.“

Februar 1871.

Det er under ganske eiendommelige og mere end almindelig ugunstige Forhold, at Nordslesvigs Folk denne Gang skrider til Valget af Deputerede til den tyske Rigsdag. En stor Del af Vælgerne ere fraværende, enten nødtvungen hos den tyske Hær, eller i Landflygtighed, fordi de ikke have villet bære Vaaben for det Folk, der imod deres Villie har løsrevet dem fra Danmark, og som i sit Forhold til os, fuldstændig fornægter de Principer, det med saa stor Styrke har gjort gjældende til Fordel for sine egne Stammefrænder. Men dog mener jeg, at vi, der ere tilbage, derfor ikke bør lægge Hænderne i Skjødet og opgive Kampen. Vor Pligt er det at stride den til Ende og vise det tyske Folk, at ingen af Lykkens Omkiftelser formaar at vende vore Hjerter bort fra det gamle Fædreland. Det er jo saa ofte blevet sagt af vore Modstandere, at den danske Følelse i Nordslesvig slet ikke har nogen virkelig Rod i selve Folket, men at den er en Plante, kunstig fremavlet ved Begunstigelser fra oven og ved enkelte Agitatorers Virksomhed. Og vel kunde man nu meene, at der er ført Beviser nok for denne Paastands

Usandhed: i syv Aar har Stormen rusket i Plantens Top, Luft og Lys og Næring ere saa vidt mulig blevne undtagne den, men det har vist sig, at den havde sin Rod saa dybt i Folkets Hjerte, at intet Magtsprog endnu har formaaet at udtørre den Kilde, af hvilken den drager sin Næring. Men dog bør vi ikke blive trætte af, atter og atter at føre Beviset: Store Begivenheder have jo fundet Sted siden sidste Valg. Tydskland staar som Seirherre lige overfor Frankrig; det har Alt, hvad der kan smigre Nationalforfængeligheden, og det var ikke forunderligt, om man antog det, der nu er sket, for tilstrækkeligt til at kue os, til at berøve os den Freidighed, det Mod og det Haab, der er en nødvendig Betingelse for, at vi kunne føre denne Kamp til Ende. Men netop dette, at vi trods Alt, hvad der er sket, holde fast ved Retten, ved vor Folkeeiendommelighed og ved vort Ønske om Gjenforening med vort eget Folk, er det, vi vise, naar vi ved det Valg, der nu skal finde Sted, atter stemme paa den Mand, der hidtil, under de vanskeligste Forhold, djærvt og ufortrødent har talt vor Sag. Og just fordi Lykken saaledes har føiet det tydske Folk, vil jeg opfordre enhver dansk Slesviger, i hvis Hjerte Kjærligheden til det gamle Fædreland endnu ikke er udslukt, til at afgive sin Stemme ved Valget. Lad dem see, at Intet formaar at rokke vor Overbevisning om hvad der er Ret, lad dem see, at hvor mægtige og store de end ere blevne, saa findes der dog endnu i Nord en Stamme, der har Mod til at holde paa Retten lige overfor Magten.

November 1872.

Vi høre ikke til dem, der intet have lært og intet glemt, og vi indsee fuldt vel Nødvendigheden for det danske

Folk af for Fremtiden at søge at leve i Fred og Venskab med Tydskland. Vi nære ingen Hævnplaner, og naar en Gang den Dag kommer, da Nordslesvigs Folk atter selv raader for sin Skjæbne, da ville de iblandt os boende Tydskere, saavel som vore vildledte Landsmænd, faa at see, at al denne Tale om de Ulykker, der skulle times dem, ikke ere andet end Skræmmebilleder, hvormed man vil afskrække dem fra aabent at vedkjende sig, hvad mange af dem tænke i deres Hjerter, og tidt vedgaa i privat Samtale: at de have gjort et slet Bytte. Men hvad vi forlange af det tydske Folk er, at det skal gøre Ret, opfylde sine Forpligtelser, og ikke lige over for os fornægte de Grundsætninger, det forlanger gjort gjældende for sine egne. Indtil da ville vi staa det imod, saa godt vi kunne, og vi ville aldrig ydmyge os saa dybt, at vi kysse den Hæl, der træder os i Støvet.

Marts 1873.

Haabet om, at blive udfriede af vor nuværende Tilstand ved Tydsklands Retfærdighedsfølelse er glippet; men selve Haabet er derfor ikke dødt. Det lever og vil vedblive at leve, hvor haardt saa end Tidernes Tryk kommer til at hvile paa os. Kun det er Forskjellen, at medens vi forhen ventede Frelsen af Tydsklands Retfærdighedsfølelse, saa vente vi den nu som en Følge af dets Uretfærdighed. Synes endnu dets Stjerne at staa høit, staar end det tydske Folk i dette Øieblik som Europas mægtigste Nation, saa have vi dog før set, at Hovmod staar for Fald, og at, naar Bægeret er fuldt, behøves der kun en Draabe for at faa det til at flyde over. Vi vente derfor heller ikke noget Ophør af Undertrykkelsen af vore fuldtberettigede Ønsker,

af vort Sprog, vor Folkeeiendommelighed og vore Fortidsminder, men vi speide ivrig efter enhver Efterretning om en lignende Fremgangsmaade rundt om fra de Egne, hvor fremmede Folkeslag have været saa ulykkelige at faa Tydskere til Herrer over sig. Thi i ethvert saadant Forsøg paa at undertrykke et Folks Nationalitet, i ethvert Brud af overtagne Forpligtelser see vi en Draabe, der vil hjælpe til at fylde Bægeret.

Thi naar et Folk benytter den Tid, da Lykken gaaer det med, alene til en hensynsløs Undertrykkelse af de Folk, der have været saa ulykkelige at komme under dets Herredømme, naar det, pukkende paa sin Styrke, vægrer sig ved at opfylde indgaaede Forpligtelser, da har det ogsaa skrevet sin egen Dom. Det fører da selv Beviset for, at det ikke er det Folk, som Verdensstyreren har udseet til at indføre en ny og bedre Tingenes Orden. Thi en saadan kan kun grundlægges paa Retfærdighed og maa hvile paa den Sætning: at handle saaledes mod andre, som vi ønske, at andre skulle handle imod os selv.

Juli 1874.

Det synes, som om man baade i Berlin og Slesvig har opgivet Haabet om at vinde den nordslesvigske Befolkning, og at man derfor nu vil forsøge at gjøre den mør ved al Slags smaalige Forholdsregler. Thi anderledes kan det ikke kaldes, naar man befaler, at der ved enhver offentlig Sammenkomst af nordslesvigske Mænd skal heises et preussisk eller tydsk Flag, eller naar der nægtes Landboforeningerne Tilladelse til at bortlodde en Deel forædlede Dyr og forbedrede Agerdyrkningsredskaber, alene fordi der ved deres Sammenkomster er forefaldet, hvad man kalder

politiske Demonstrationer. Historien med Flaget er rimeligvis enestaaende i hele Verden. At et Flag er blevet forbudt, er skeet tidt nok, men en Befaling om at heise et bestemt Flag ved offentlige Sammenkomster eksisterer neppe noget andet Sted end i det nye tyske Rige, og „Dannevirke“ greb ikke fejl, da det for at finde en Sammenligning gik tilbage til Gesslers Hat. Tingen vidner i det Hele om en fra den almindelige aldeles forskjellig Opfattelse af et Flags Betydning og Værdighed. Naar Mænd ved en offentlig Sammenkomst frivillig heise et Flag, da betyder det Glæde over og Tilslutning til den Sag eller det Land, for hvilket Flaget er Symbol; men skal det skee ved Tvang, da kan det ikke have anden Virkning end at tirre og drille, og Flaget synker da ned til at være et Trællemærke, der uafsladelig minder Folket om den tabte Frihed og om hele dets sørgelige Stilling under de Fremmedes Herredømme. Der findes sikkert ikke noget andet Flag i Verden, der bruges paa den Maade. Kun den fuldstændigste Hensynsløshed mod den Overvundnes Følelser kan ville tvinge denne til selv at heise Overvinderens Flag, og ingen i Sandhed ædel Nation vilde forlange noget saadant. Nogen egenlig Skade vilde hele det monstrøse Paa-bud imidlertid kun da kunne gjøre os, naar Folket deraf lod sig forlede til at blive borte fra offentlige Sammenkomster; thi de ere netop det bedste Middel til at holde Folkeanden ilive, til at styrke Modet, Haabet og Modstandskraften. Saa lad os da mødes som forhen, naar Leilighed gives, og lad os betragte det Flag, der skal vaie ved saadanne Leiligheder, som et Sorgens Tegn over vor tabte Frihed, men tillige som en alvorlig Paamindelse om aldrig at opgive Kampen for at vinde den tilbage; thi det

man saaledes byder os, er den dybeste Ydmygelse, man kan berede et undertvungent Folk.

Og hvor smaalig er ikke Regeringens Adfærd overfor Landboforeningerne; hvad andet kan man bebreide dem, end at deres Medlemmer ere danske Mænd, der selv i Ulykkens Dage holde fast ved deres Overbevisning og aabent og ærligt udtale, at de intet høiere Ønske have end Gjenforening med Danmark! Men dette er her i Nordslesvig fuldstændig lovligt og i fuldkommen Overensstemmelse med Landets statsretlige Stilling. Hs. Maj. Kong Wilhelm af Preussen har forpligtet sig til at afstaa Slesvigs nordlige Distrikter til Danmark, naar Folket ønsker det, og Hs. Majestæt er ikke erklæret for umyndig, hans Underskrift under en Fredstraktat forpligter den preussiske Stat og den preussiske Regering. Ikke Befolkningen i Nordslesvig, men Regeringen er Skyld i, at der hersker abnorme Tilstande her i Landet, naar den først overtager Forpligtelser og senere betragter det som noget, der skal kues og straffes, naar Folket i sin Handlemaade gaaer ud fra den Forudsætning, at disse Forpligtelser ville blive opfyldte.

Hensigten med alle disse Foranstaltninger er jo imidlertid klar nok, Folket skal derved og ved den lange Forhaling af Afgjørelsen betages Modet og bringes til at opgive Haabet om Gjenforening med det gamle Fædreland, og er først dette Maal naaet, saa haaber man vel nok at kunne indprente det den Dyd, der nu i Tydskernes Øine synes at være Kardinaldyd hos en Nordslesviger, og som den ædle tyske Digter Seume saa fortræffelig har karakteriseret i sit Digt fra 1810: „An das deutsche Volk“, hvori han siger:

Unsre Frucht verzehren fremde Trosse,
 Unsre Gauen mähen fremde Rosse,
 Eine fremde Sprache zügelt uns.
 Fremde Schergen treiben unsre Jugend
 Und mit tiefer, stummer Eseltugend
 Forderts rechts und links der edle Duns.

Det kunde imidlertid dog være, at man forregnede sig. Ere vi af det rette Stof, saa kan Virkningen af Trykket udenfra ogsaa være en større Sammenslutning imellem os selv indbyrdes, og da kunne vi just derved blive skikkede til med større Kraft end tidligere at tilbagevise det Fremmede og værne om vor Ret og vor Folkeeiendommelighed. Og da holde vi vel nok ud, indtil vi atter kunne udfolde det gamle Flag, der ikke behøver at tvinges frem ved Befalinger eller ved Trusler om Bøder og Fængselstraf.

November 1876.

Hvad det gjælder om for et Folk, der er stillet under Kaar som vore, er først og fremmest Ihærdighed; er aldrig at tabe Modet eller opgive Haabet, men at blive ved at føre sin Sag frem, hvor smaa end til en vis Tid Udsigterne til en grundig Løsning kunne være. Gjør et Folk dette, og har det en god Sag at forsvare, saa er der aldeles ingen Grund til at tabe Modet, thi vi have set tidt nok, ikke alene at Lykken er omskiftelig, men ogsaa at politiske Meninger, der i lang Tid have været forkættrede, forfulgte og forhaanede, have arbeidet sig frem og ere blevne de herskende. Der gives intet større og intet mere slaaende Exempel i denne Henseende end den Maade, hvorpaa de politiske Forhold i Tydskland have udviklet sig i de to sidste Menneskealdre. Perioden fra Slutningen af Krigen i 1813-14-15 indtil henimod 1830 faar hovedsagelig sit politiske Præg af Bestræbelserne for at faa indført en

friere Regeringsform og en strammere Form for den tyske Enhed end den, der var givet i Forbundsakten. Men disse Bestræbelser modsatte Regeringerne, den preussiske ikke mindre end de andre, sig paa det heftigste, og Fængslerne i Tydskland husede i denne Periode en Skare af Mænd, hvis hele Brøde bestod i, at de havde udtalt og arbeidet for Ideer, der paa det nærmeste stemte med, hvad Preussen har gennemført i Tiden fra 1864—70. Disse Ideer seirede dog, thi Tanken, der laa til Grund for dem, var sand. Ingen finder det nu til Dags uberettiget, at Tydskerne ønskede at danne et stærkt og mægtigt Heele af deres, i henved 40 større og mindre Stater sønderdelte Fædreland. Men fuldstændig lige saa berettiget som denne Tanke er vort Ønske om at bevare vor Folkeeiendommelighed og leve et frit Liv i Samfund med vort eget Folk, og vi behøve, forudsat at vi ikke selv opgive vor Sag, ingenlunde at fortvivle om, at den nu i Tydskland herskende, imod os fjendtlige Stemning kan forandre sig, saa at den ikke vil lægge Vanskeligheder i Veien, naar der en Gang indtræder Forhold, der kunne gjøre det ønskeligt for Regeringen at faa denne Sag ordnet. Jeg har under mit ufrivillige Ophold i Tydskland talt med mange Mænd om denne Sag, men jeg har ikke truffet paa nogen, der ikke, naar han er bleven oplyst om dens rette Sammenhæng, har indrømmet, at vi havde Retten paa vor Side, og selve den tyske Historie indeholder ogsaa en Mængde Træk, der klart vise, at hvis det tyske Folk vil vedblive at hævde det Standpunkt, det har indtaget i vor Sag, saa kan dette kun ske derved, at det vedkjender sig som Princip, at Ordet „Ret“ har en ganske forskjellig Betydning, alt som Talen er om en tydsk eller en ikke tydsk Folkestamme. En af de

Paastande, der hyppigst fremsættes imod os, er saaledes den: at Pragfredens Artikel V aldeles ikke giver Nord-slesvigerne nogen Ret til at forlange den deri stipulerede Afstemning udført. Kun de Regeringer, der have afsluttet Traktaten, skulle være berettigede til at tale med om denne Sag, og enhver Paamindelse eller Udtalelse af et Ønske fra vor Side er uberettiget. Nu synes hele den offentlige Mening i Tydskland, for saa vidt den repræsenteres af Pressen og af de professionelle Politikere, at bifalde denne Theori, og Haan og Skældsord regne ned over os, fordi vi mene, at vi ogsaa selv kunne have et Ord at tale med om en Sag, der nærmest angaar os. Endog de saakaldte Nationalliberale ere enige i, at vi, det Folk, for hvilket denne Sag er et Livsspørgsmaal, ikke have mere Ret til at tale med om den, end om vi vare en Flok Kvæg, hvilket, i Parenthes sagt, just viser, at de hverken ere sande „Nationale“ eller „Liberale“, men kun Ordførere for en bornert Rationalisme, der ikke er i Stand til at hæve sig ud over den mest sneverhjertede Egoisme. Den samme Theori har imidlertid ogsaa en Gang været gjort gældende imod det tyske Folks Paastand om, at en Bestemmelse, der var vedtagen til Gunst for dets Ønske om en friere Regeringsform, skulde udføres, og da var dette Folk lige saa enigt om at fordømme denne Theori, som det nu er om at billige den. Det var i 1817 eller 18, da Folkene rundt om i Tydskland med stor Styrke forlangte, at Fyrsterne skulde udføre en i Forbundsaktens Artikel 13 indeholdt Bestemmelse om, at der skulde indføres Forfatninger i alle tyske Stater. Da udgav en Statsraad Dabelow i Göttingen et Skrift, hvori han søgte juridisk at bevise, at Folket slet ingen Ret havde til at forlange denne Bestemmelse

udført, da Fyrsterne ved Afslutningen af Forbundsakten ikke havde forhandlet med det tyske Folk, men kun med sig selv indbyrdes, og det altsaa ene og alene var afhængigt af deres gode Villie, om de vilde udføre den eller ei. Det er, som man ser, Ord til andet den samme Bevisførelse, som tyske Publicister nu tro at kunne anvende mod os Nordslesvigere. Men dengang fandt denne Argumentation slet ikke det tyske Folks Bifald. Forfatteren blev forhaanet og lagt for Had paa alle mulige Maader, og Studenterne i Göttingen opslog offentlig Skriftet paa en „Skampæl“. Skulde det samme skee med de Aviser, Brochurer eller Navnene paa de Mænd, der ligeoverfor os have forsvaret den samme Doktrin, da vilde mange af Tydsklands Byer atter faa Brug for denne nu afskaffede Indretning. Der er maaske mange af mine Landsmænd, som mene, at det er et frugtesløst Arbeide at ville vedblive med Forsøgene paa at oplyse Almenheden i Tydskland om denne Sags rette Sammenhæng og om den virkelige Folkestemning her i Nordslesvig, hvilket jo netop er det, vi søge at gjøre ved Deltagelsen i Valgene til de tyske repræsentative Forsamlinger. Jeg er dog ikke af denne Mening. Den offentlige Mening i Tydskland er vildledet, dels af en Skare af germanistiske Fanatikere, der nu, da Tydskland er blevet enigt og mægtigt, sætte sig ud over, at de selv i sin Tid høit og lydeligt have præket den Lære, at Sprog og Nationalitet vare et Folks Helligdomme og burde være bestemmende med Hensyn til Staternes Grændser, dels af en Presse, der kun veed halv Besked om vor Sag og af falsk Patriotisme, eller fordi den finder sin Regning ved at smigre Massens slette Instikter, fremstiller denne i et aldeles falsk Lys. Jeg troer

nu ingenlunde, at vore Bestræbelser skulde være tilstrækkelige til at forandre Stemningen i Tydskland, saaledes at denne med Styrke skulde udtale sig for os. Dertil er den altfor meget influeret af de Frasemagere, der uafsladelig smigre Nationalforfængeligheden ved kun at tale om de tydske Seire, den tydske Magt og Herlighed, og at indbilde Folket, at det selv staaer høit over alle andre Nationer i Kultur og Dannelse, at det ligefrem beviser de omboende Folk en Velgjerning, naar det paatvinger dem sit Sprog og hele Væsen. — Men jeg veed af egen Erfaring, at der ogsaa i Tydskland findes mange oplyste og retsindige Mænd, der tro, at det var bedre, om denne Sag behandlede paa en anden Maade, og som endnu huske paa hin gamle ærværdige Læresætning, Grundvolden for al Moral: Hvad I ikke ville, at Menneskene skulle gjøre mod Eder, det skulle I ei heller gjøre mod dem. Men at dette endnu er Tilfældet, det er Frugten af det nord-slesvigske Folks Holdning i de sidste ti Aar, og naar en Gang den Tid kommer (og det kan skee, før Nogen troer det), da Regeringen finder det rigtigt og beleiligt at stille sig i et godt og venskabeligt Forhold til Danmark og Norden ved at ordne denne Sag, da skal det nok vise sig, at vort Arbeide ikke har været saa resultatløst, som maaske nu Mange tro. Thi det vil da ikke mangle paa Talsmænd for en saadan Afgjørelse, og Modstanden mod den vil ganske vist blive langt ringere, end det nu seer ud til. Jeg vil derfor atter, som jeg har gjort saa tidt, opfordre mine Landsmænd til urokkelig at holde fast ved deres Overbevisning, og lade den komme til orde overalt, hvor dette kan skee paa en lovlig Maade. Gjøre vi dette, skal det med Guds Hjælp nok endnu engang dages over Nordslesvig.

April 1877.

Den Maade, hvorpaa Tydskland hidtil har behandlet den nordslesvigske Sag, er kun et Led i den Kjæde af Aarsager, der gjør det nødvendigt at anspænde alle Folkets Kræfter til det yderste og Aar for Aar at forøge de Byrder, der hvile paa Befolkningen. En retfærdig Afgjørelse af denne Sag vilde styrke Tydskland mere end de Millioner, der nu atter forlanges til Hærvæsnet.

Var det saa ikke bedre, du tydske Folk, at gjøre Ret imod os, var det ikke bedre at lade fare i det mindste den ene af dem, som „Nationalzeitung“ selv kalder de „kneblede Folkestammer“, den der kun kan holdes fast ved Ikkeopfyldelsen af en afsluttet Traktat. Troer du virkelig, at „Rigets Ring“, som det samme Blad udtrykker sig, bliver stærkere derved, at der loddes alt for mange Stumper og Stykker af andet Metal ind i den? Du kan ikke tro det, Historien lærer alt for tydelig det modsatte, lærer klart, at Tilstedeværelsen af fremmede og modstræbende Elementer i en Stat kun er en Kilde til Svaghed og Op-løsning. Men jeg veed ogsaa, at en anden Opfattelse af denne Sag lidt efter lidt bryder sig en Bane i Tydskland, og taber du, mit eget Folk, kun ikke Modet, saa skal Frihedens Sol nok atter en Gang komme til at lyse for dig. Og seer du een og anden tabe Modet, velan, saa lad ham fare, og husk paa, hvad der skeer, naar Kornet kastes: Avnerne og det daarlige Korn falde paa Halvveien, men det gode og vægtige Korn naaer Maalet til Gavn og Glæde for Menneskene og til Sæd for den kommende Høst.
